

Var ligger bamba?

Anna Gunnarsdotter Grönberg, fil dr i nordiska språk, universitetslektor
Institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet

Bakgrund

1994–1996 besvarade elever på 22 västsvenska högstadieskolor en enkät om göteborgsord.

Resultatet pekade på två delvis motsatta tendenser:

- Dialektutjämning med påverkan från standard-svenska
- Dialektregionalisering med påverkan från göteborgska

Syfte och frågeställning

Uppföljning av 90-talsresultatet pågår, nu med fokus på ordet *bamba* 'skolmatsal' som får symbolisera göteborgsk dialektimperialism.

- Sprids *bamba* fortfarande?
- Var används *bamba* i dag?

Material

Enkäter insamlade av Helena Lund Isaksson och Anna Gunnarsdotter Grönberg (se Grönberg 1997), Erika Johnsson (se Johnsson 2012) och Lars Kristenssen (se Kristenssen 2013), B-uppsats av Ellen Johansson (Johansson 2007) samt intervjuer från projektet Dialektförändring i Västsverige (se Svahn 2013).

Tentativa resultat

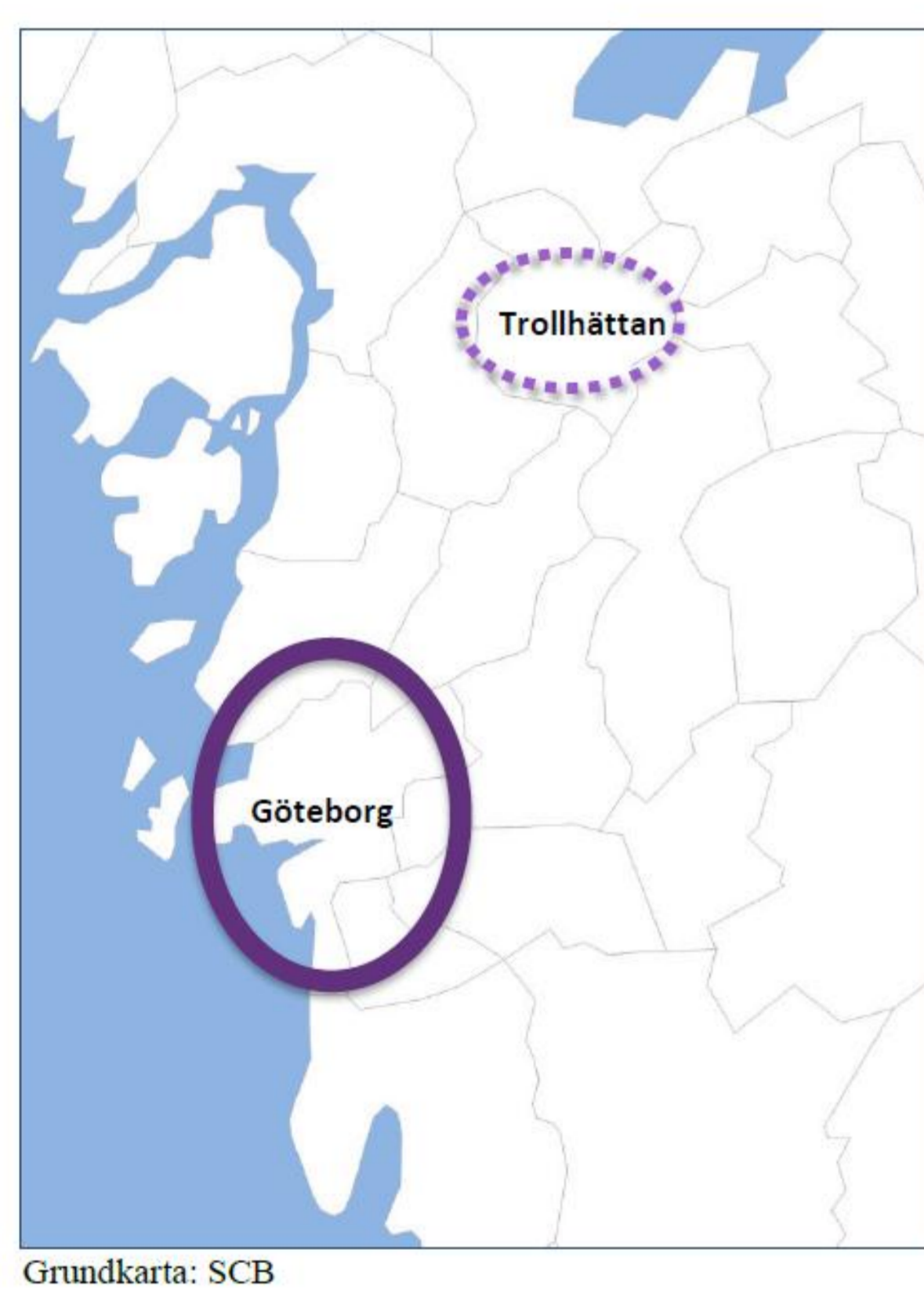
Bamba uppstod som en kortform av *barnbispisning* under 1940- eller 50-talet. Längre var ordet begränsat till Göteborg men vid någon tid har det börjat spridas, sannolikt i samband med ökande utflyttning från Göteborg och pendling inom regionen under 70-talet. Enligt muntliga uppgifter från flera håll användes *bamba* t.ex. i Trollhättan på 80-talet (karta 1).

90-talsundersökningen visar hur *bamba* spridits i ett mönster likt ringar på vatten: från nästan 100% användning i Göteborg-Kungälv-Lerum-Kungsbacka till 0% i Vårgårda–Borås (karta 2).

På 2000-talet förefaller *bamba* vara på tillbakagång snarare än att spridas mer (karta 3). Förutom en språkö i Trollhättan är användningen störst i Göteborg med kranskommuner (material från Kungälv är dock inte analyserat än).

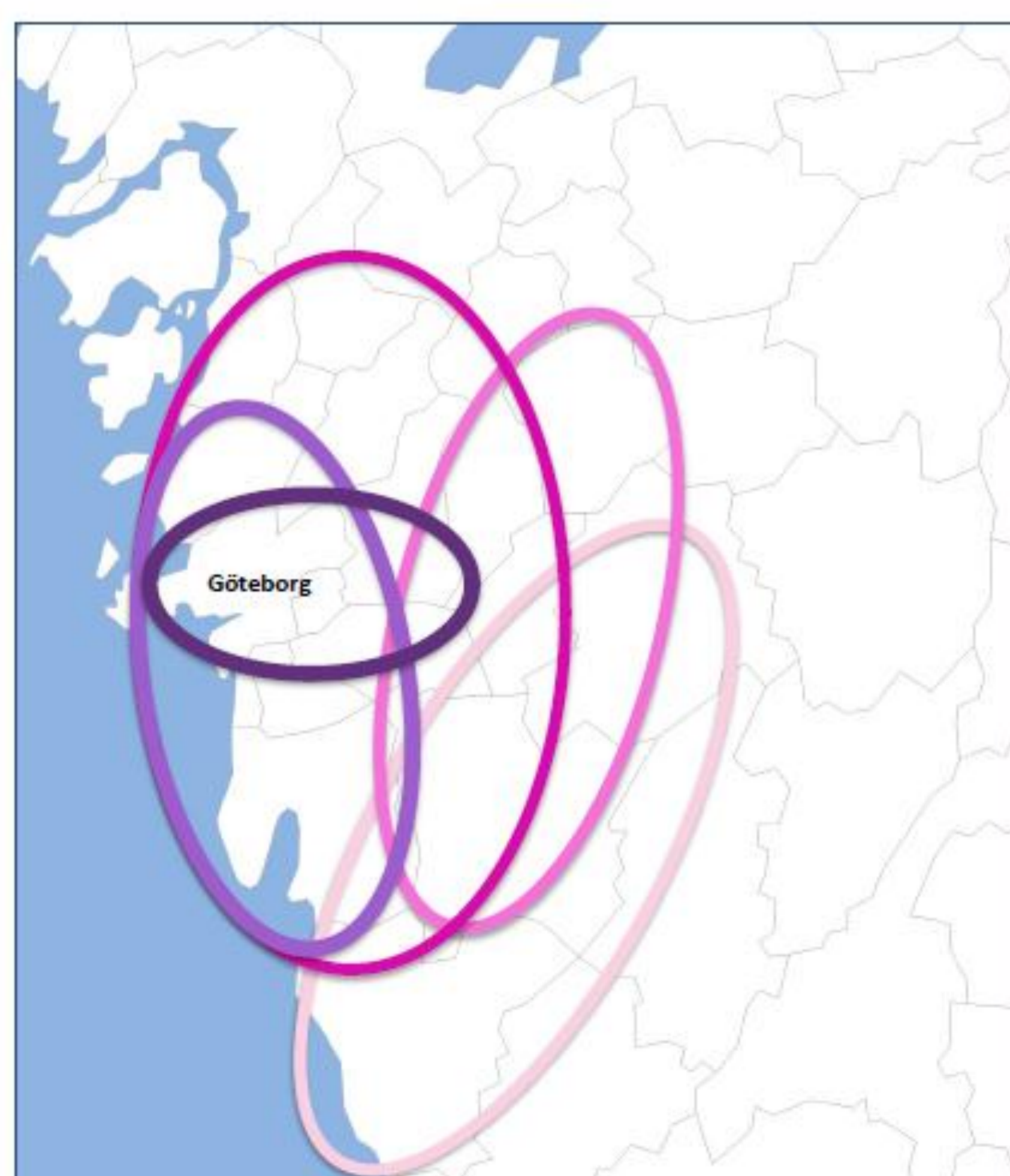
Intervjuade gymnasister i Trollhättan och Stenungsund vittnar om att *bamba* möjligen används i grundskolan men inte på gymnasiet: "jag stör mig på såna som säger så för att det är fel" (Stenungsundstjej), "det sa vi när vi var små också när vi gick i ytterby" (Stenungsundstjej). En tjej i klass 7 i Kungsbacka kommenterade på sin enkät: "Jag tänker inte skriva *bamba* så... SKOLBESPISNING"

Karta 1. *Bamba* på 1980-talet

Grundkarta: SCB

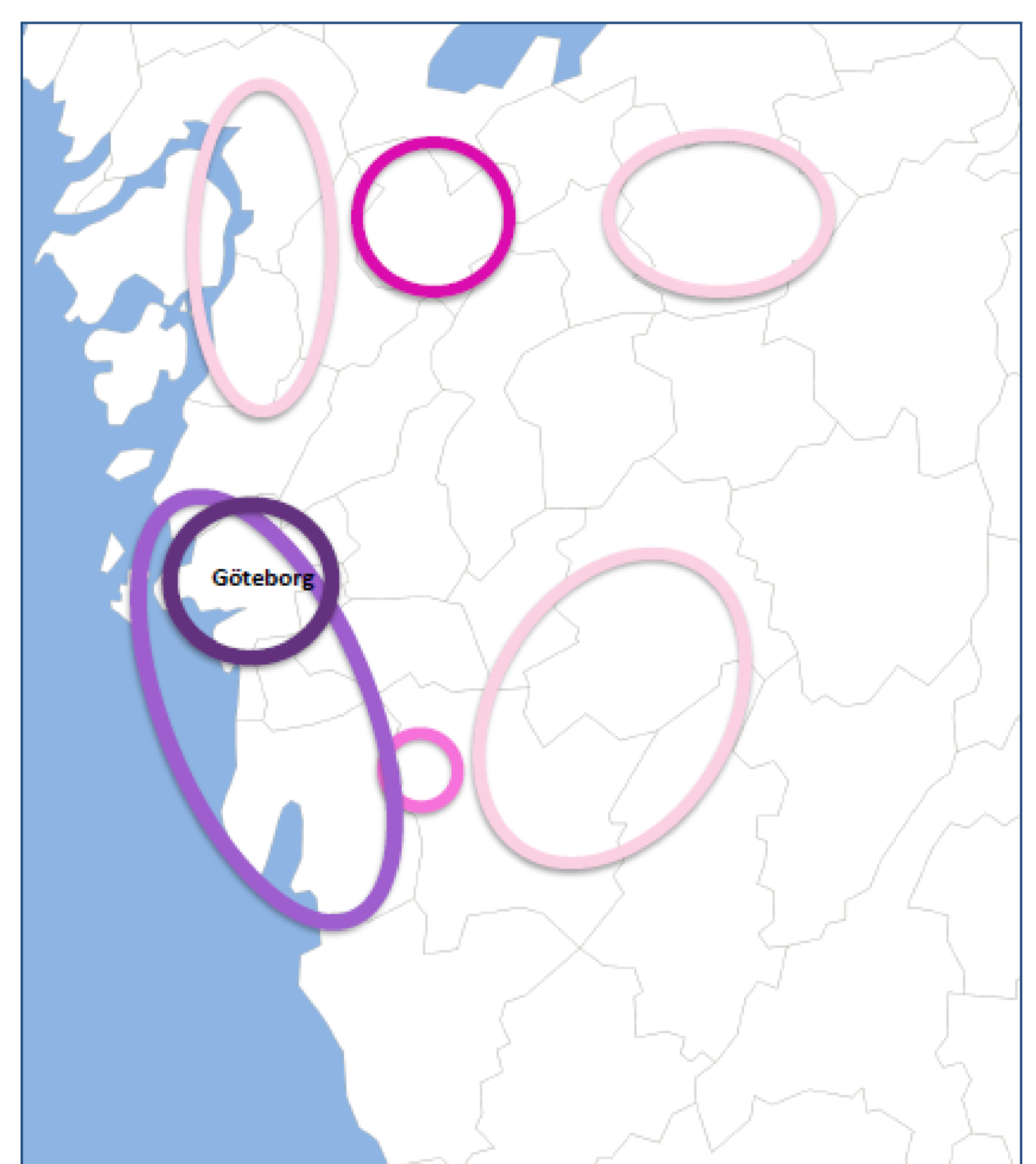
Karta 2. Andel som svarar *bamba* på 1990-talet

Grundkarta: SCB

- Göteborg, Lerum: 95–100 % *bamba*
- Kungsbacka, Kungälv: 82–93 % *bamba*
- Horred, Alingsås, Bollebygd, Stenungsund: 40–56 % *bamba*
- Kinna, Vårgårda: 23–34 % *bamba*
- Varberg, Borås: 0–12 % *bamba*

Karta 3. Andel som svarar *bamba* på 2000-talet

Grundkarta: SCB

- Göteborg: 95 % *bamba*
- Styrso, Lövgärdet, Kungsbacka: 87–93 % *bamba*
- Trollhättan: 69 % *bamba*
- Sätilla: 48 % *bamba*
- Borås, Kinna, Skara, Stenungsund, Uddevalla: 0 % *bamba*

Referenser

- Andersson, Lars-Gunnar & Bo Ralph 1986. *Sicket mål*. Göteborg.
- Grönberg, Anna Gunnarsdotter. 1997. "Arvet från Albert och Herbert till Robert." Om ungdomsspråket i Göteborgsregionen. I: Kotsinas, U.-B., A.-B., Stenström & A.-M. Karlsson (utg.). *Ungdomsspråk i Norden*. (MINS 43.) Stockholm. S. 111–120.
- Johansson, Ellen 2007. Återbesök i *bamba* – vad kallar göteborgska högstadieskolelever skolmatsalen 2007? Göteborg.
- Johnsson, Erika 2012. Popper – vad betyder det? Göteborg.
- Kristenssen, Lars 2013. *Mäcket/daj*, som har fått nya popper. En studie av göteborgska dialektord. Göteborg.
- Svahn, Margareta 2013. Kontinuitet och förändring i västsvenska dialekter. I: Bihl, B., P. Andersson & L. Lötmarker (red.), *Svenskans beskrivning* 32. Karlstad. S. 52–72.

